

ქვეყნის ეკონომიკის ინვესტიციატევადობა (საქართველოს მაგალითზე)*

თეიმურაზ ბერიძე

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სტატიაში განხილულია ეკონომიკის ფუნქციონირების ფაქტორები - მიწა, კაპიტალი, შრომა. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ამ ფაქტორებში ინვესტიციის საკითხებს და მათ შესაძლებლობებს. შემოთავაზებულია ქვეყნის ეკონომიკის ინვესტიციების ინტენსივობის გაზომვის იდეა - ხარისხობრივად და რაოდენობრივად. პირველ შემთხვევაში საუბარია ინვესტიციების შინაარსზე მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობაში, მშენებლობაში, საფინანსო მომსახურებაში, არასაწარმოო სფეროში და ა.შ., მეორე შემთხვევაში კი ამ ინვესტიციების მოცულობაზე. წამოყენებულია ჰიპოთეზა, რომ ქვეყნის ეკონომიკაში გადაჭარბებული ინვესტიციებმა შეიძლება გამოიწვიოს ეკონომიკის გადახურება, ასევე შეიძლება ხელი შეუწყოს საზოგადოებას და ეკონომიკაში კორუფციის გაჩენას, რაც შეანელებს მის ეკონომიკურ ზრდას. ეგრეთ წოდებულმა „წარმოების შესაძლებლობების მრუდმა“ შეიძლება პირობითად იმოქმედოს ეკონომიკაში გადაჭარბებული ინვესტიციების შემზღვევად. ზედა წერტილი, რომელიც მდებარეობს საწარმოო შესაძლებლობების მრუდის გარეთ (მიუწვდომლობა) პირობითად შეიძლება ჩაითვალოს გადაჭარბებული ინვესტიციის მიზანშეწონილობის მანიშნებელ წერტილად.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიცია; ეკონომიკის ფუნქციონირების ფაქტორები; ინვესტიციატევადობა; წარმოების შესაძლებლობების მრუდი; ეკონომიკის გადახურება; კორუფცია ეკონომიკაში; საინვესტიციო პოლიტიკა.

ეკონომიკური ლიტერატურის ჟურნალის (JEL) კოდები: A 10; E 22; E 60

ინვესტიციების თვისებრივი განმსაზღვრელები

ინვესტიცია (გერმანული Investition, ლათ. investio – „ვიცვამ“) არის კაპიტალის გრძელვადიანი დაბანდება მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობაში, ტრანსპორტში, მომსახურებასა და ეკონომიკის სხვა სექტორებში, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ, მოგების მიღების მიზნით.

ეკონომიკურ ლიტერატურაში განასხვავებენ ფინანსურ და რეალურ ინვესტიციებს. ფინანსური ინვესტიციები ეს არის ინვესტიციები აქციებში, ობლიგაციებსა და კორპორაციების ან სახელმწიფოს მიერ გამოშვებულ სხვა ფასიან ქაღალდებში.** რეალური ინვესტიცია ეს არის კაპიტალის დაბანდება ახალ კაპიტალურ საქონლის შექმნაში; შეიცავს ახალი კაპიტალის ფორმირებას (კაპიტალის დაგროვებას) ან არსებულ კაპიტალურ საქონელზე კაპიტალის წმინდა დამატებას. ინვესტიციები მოიცავს ინვესტიციებს ფიქსირებულ საწარმოო კაპიტალში (შენობა-ნაგებობები, აღჭურვილობა), საცხოვრებელ სახლებში, მშენებლობაში, ინვენტარში (ნედლეული, მასალები, მზა პროდუქცია და დაუმთავრებელი წარმოება). მთლიანი ინვესტიციები, ძირითადი კაპიტალის ამორტიზაციის თანხების გამოკლებით, წარმოადგენს წმინდა ინვესტიციებს. ეკონომიკაში ინვესტიციების დარგობრივი მიდგომის თვალსაზრისით აუცილებელია სახელმწიფოს ფინანსური მონაწილეობა (მაგალითად, საპარტნიორო ფონდი საქართველოში), ამაში გამოიხატება სახელმწიფოს ფინანსური პოლიტიკა.

* წარმოდგენილი სტატიის ინგლისური ვერსია გამოქვეყნებულ იქნა ჟურნალ „ეკონომიკა და ბიზნესში“, 2021, #4;

** ამ სტატიაში „სახელმწიფოს“ და „მთავრობას“ გამოყენებულია, როგორც სინონიმები;

აქედან გამომდინარე, ინვესტიცია მარაგებში რეალური პროდუქტიული აქტივების დამატების პროცესია. ეს შეიძლება ნიშნავდეს ძირითადი აქტივების შეძენას, როგორცაა შენობა, ქარხანა ან აღჭურვილობა, ან მარაგებისა და მიმდინარე სამუშაოების დამატებას. ეს არის ინვესტიციის კეინზისეული განმარტება: ეს არის ნაკადის კონცეფცია. საინვესტიციო საქონელი არის საქონელი, რომელიც განკუთვნილია საინვესტიციო გამოყენებისთვის და არა მოხმარებისთვის (A Dictionary of Economics. John Black. 1977).

კიდევ ერთხელ ეკონომიკის ფუნქციონირების ფაქტორული ანალიზის შესახებ

ცნობილია, რომ ფაქტორული ანალიზი ცვლადების მნიშვნელობებს შორის ურთიერთობის შესწავლის მრავალგანზომილებიანი მეთოდია. ამავე დროს ეს ურთიერთობები შეიძლება გამოვლინდეს ეკონომიკის სხვადასხვა დონეზე, ვერტიკალურ (საწარმო, ქვესექტორები, დარგები) და სივრცით ასპექტებში (მაგ. რეგიონული ეკონომიკა). წარმოდგენილ სტატიაში ჩვენ ყურადღებას ვამახვილებთ მაკრო მიდგომაზე („განვითარების დიდი ხაზი“), ანუ ფაქტორებზე, რომლებიც განაპირობებენ ქვეყანაში ეკონომიკის როგორც მთელის ფუნქციონირებას. ამ კონტექსტში საინვესტიციო პროცესი განსაკუთრებულ როლს ასრულებს ეკონომიკის ფუნქციონირებისა და ზრდის ფაქტორებში.

საწყის ეტაპზე, კლასიკური მიდგომის მიხედვით, წარმოების ფაქტორებში იგულისხმებოდა მიწა, კაპიტალი, სამუშაო ძალა, მაგრამ ეკონომიკური თეორიის და პრაქტიკის განვითარებასთან ერთად, მათში იქნა ჩართული მეწარმეობის ფაქტორი (ჯოზეფ შუმპეტერი მეწარმეობას სამი კარგად ცნობილი ფაქტორის, მიწის, კაპიტალის და შრომის დამატებით, განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ფაქტორს უწოდებდა) და აგრეთვე სახელმწიფო იყო ჩართული. ამ უკანასკნელ ფაქტორთან დაკავშირებით საკმაოდ საინტერესოა მეცნიერ-ეკონომისტის, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსის, ვლადიმერ პაპავას მოსაზრება, რომ სახელმწიფოს ფუნქციონირება შესაძლებელია კერძო სესხების ხარჯზე და არა გადასახადების მიღების საფუძველზე (Папава Владимир, 1993).

ეკონომიკურ ლიტერატურაში, წარმოების ფაქტორებზე მსჯელობისას, აქცენტი კეთდება მათ ეფექტიანობაზე (უკუგებაზე), ნაკლებად კი მათი ფუნქციონირების შესაძლებლობებზე, პოტენციალზე. მაგალითად, როდესაც საქმე ეხება მიწას, იყენებენ მიწის რესურსების ფართობის მაჩვენებლებს, რამდენად ეფექტიანად გამოიყენება ეს რესურსი, როგორია მოსავლიანობა ერთ ჰექტარზე და ა.შ. ხოლო, კაპიტალის შემთხვევაში, საუბარია კაპიტალუკუგებაზე. შრომის შემთხვევაში გამოიყენება პროდუქტიულობა - დანახარჯი პროდუქციის ერთეულზე. შედარებით რთულია მეწარმეობის შესაძლებლობების გაზომვა (თუმცა შეიძლება განისაზღვროს ირიბად, მაგალითად, მოგების მაჩვენებლით). ხოლო რაც შეეხება სახელმწიფოს, აქ შეიძლება გამოვიყენოთ ქვეყნის მოსახლეობის წინაშე ვალდებულებების შესრულების მაჩვენებლები: ეკონომიკური, ფინანსური, სოციალური და ა.შ., ხოლო რაც შეეხება ამ ფაქტორების შესაძლებლობებს, აქ რაოდენობრივი განსაზღვრა ბევრად უფრო რთულია და დამოკიდებულია ეკონომიკისა და საზოგადოების განვითარების საჭიროებებზე, რომლებიც დროთა განმავლობაში იცვლება.

აგრეთვე აქტუალურია ინვესტიციის წყაროების საკითხიც: ინვესტიციის ძირითადი წყაროებია მოგება და დანაზოგი (როგორც განკარგავდი შემოსავლის ნაწილი). ეს უკანასკნელი ფაქტორი საფუძვლიანად არის ახსნილი ჯ.კეინსის (J.M.Keynes,1936) მთავარ ნაშრომში, სადაც

კეინზი განიხილავს დანაზოგს, როგორც მოთხოვნის, ეკონომიკის კრიზისიდან გამოსვლის და შემდგომი ზრდის საფუძველს.

ინვესტიციები და ინვესტიციატევადობა ეკონომიკაში

ცნობილია, რომ ინვესტიცია ეხება იმ ეკონომიკურ (ფინანსურ) რესურსებს, რომლებიც მიმართულია კომპანიის რეალური კაპიტალის ზრდაზე, ანუ წარმოების აპარატის გაფართოებას ან მოდერნიზაციაზე. ეს შეიძლება გამოწვეული იყოს ახალი მანქანების, შენობების, ტრანსპორტის შეძენით, ასევე გზების, ხიდების და სხვა საინჟინრო ნაგებობების მშენებლობით. აქ საჭიროა განათლებისა და სამეცნიერო კვლევის ხარჯების ჩართვა. ეს ხარჯები წარმოადგენს ადამიანურ კაპიტალში კუმულატიურ ინვესტიციას და ასევე ზრდის ეკონომიკის პროდუქტიულ პოტენციალს.

ინვესტიცია არსებითად არის აქტივი, რომელიც იქმნება ფულის (მოგების) გაზრდის მიზნით. ერთია, თუ ინვესტიციას განახორციელებთ გასაყიდ აქტივში, შეგიძლიათ მიიღოთ შემოსავალი მოგების სახით. ხოლო, მეორეა, თუ ინვესტიციები განხორციელდება ანაზღაურების გენერირების გეგმაში, მაშინ მიიღებთ შემოსავალს მოგების დაგროვების გზით. არსებობს რამდენიმე სახის ინვესტიცია: ზრდა, აქციები, ქონება, თავდაცვითი ინვესტიციები, ნაღდი ფული, ფიქსირებული პროცენტი.

გადაჭარბებული ინვესტიციები გარკვეულწილად ხელს უწყობს ეკონომიკაში კორუფციის ზრდას, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს ისეთი ფენომენი, როგორცაა ჩრდილოვანი ეკონომიკა, წარმოების შესაძლებლობების არასაკმარისი გამოყენება, ეკონომიკის გადახურება (overheating), საზოგადოების მხრიდან ნდობის დაკარგვა, სოციალური კატაკლიზმები და ა.შ.

ჩვეულებრივ, ეკონომისტები, სტატისტიკოსები საინვესტიციო შესაძლებლობების რაოდენობრივ გაზომვისას, იყენებენ ინვესტიციების მოცულობის თანაფარდობას მთლიან სამამულო^{***} პროდუქტთან I/GDP (t), და აქ ყველაფერი ლოგიკურია, რადგან GDP (მთლიანი შიგა პროდუქტი, მთლიანი სამამულო პროდუქტი) ეკონომიკური ფუნქციონირების ყოვლისმომცველი მაჩვენებელია (მიუხედავად მისი ზოგიერთი სისუსტისა, მაგალითად, ცხოვრების ხარისხის, ჩრდილოვანი და არაფორმალური ეკონომიკის გაუთვალისწინებლობა). ჩვენ მიგვაჩნია, რომ აქ აუცილებელია ზემოაღნიშნული მაჩვენებლის შევსება სტრუქტურული მიდგომიდან. ზოგადად, სტრუქტურული დონეების მეთოდის (როგორც შემეცნების ეპისტემოლოგიური ინსტრუმენტის) გამოყენება ეკონომიკის ანალიზისას ამდიდრებს ეკონომიკური მეცნიერების ინსტრუმენტებს.

გთავაზობთ ქვეყნის ინვესტიციის ინტენსივობის გამოთვლის ფორმულას ქვეყნის ეკონომიკის ინვესტიციების ინტენსივობის ვექტორული გაანგარიშებით (როგორც განვითარებული, ისე საშუალო განვითარებული, განვითარებადი და გარდამავალი):

$$I (\text{ინვესტიციატევადობა})(t) = X (I/\text{Land}(t) + I/\text{Capital}(t) + I/\text{Labor})(t),$$

სადაც I არის შიდა და გარე ინვესტიციების მოცულობა, X არის გარკვეული ქვეყანა; L არის მიწის რესურსების ტერიტორია; C- არის კაპიტალი; L- არის შრომა; (t)- დროის პერიოდი.

^{***} სამეცნიერო ეკონომიკურ ლიტერატურაში საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსების ვლადიმერ პაპავასა და ავთანდილ სილაგამის მიერ ქართულ ენაში შემოღებული იქნა ტერმინი „მთლიანი სამამულო პროდუქტი“ (იხ.სილაგამი ქართულ ეკონომიკურ ლიტერატურაში. ერთი საკვანძო ეკონომიკური ტერმინის - “Gross Domestic Product”- ის ქართული სახელწოდების შესახებ/ ქ. “ეკონომიკა და ბიზნესი“, 2019, #1, გვ.180-182).

გასათვალისწინებელია, რომ მიმდინარე საუკუნეში (2001-2020 წწ.) პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოს ეროვნულ ეკონომიკაში განხორციელებული ინვესტიციების მთლიანი ღირებულების მხოლოდ 1/3 (33.1%) შეადგენდა, ხოლო „ადგილობრივი“ ინვესტიციების წილი 2/3-ზე მეტი იყო (66,9%). საქართველოს ეროვნული სიმდიდრის გამსხვილებული კომპონენტების (მიწა, ჰიდრომინერალური რესურსების და ტყეების, ეროვნული ქონების და ადამიანური კაპიტალის გათვალისწინებით - ფინანსური კაპიტალის გამოკლებით) ჯამური ღირებულება ოცდამეერთე საუკუნის II ათწლეულის შუა ხანებში შეადგენდა დაახლოებით 410 მილიარდ აშშ დოლარს, აქედან მიწა - 90 მილიარდ აშშ დოლარს; ეროვნული საკუთრების ელემენტები - 200 მილიარდ დოლარს, ხოლო ადამიანური კაპიტალი - 120 მილიარდ დოლარს. ამის გათვალისწინებით, მიწის საინვესტიციო მოცულობამ შეადგინა 4.0%, ეროვნულმა საკუთრებამ - 10.0%, ხოლო სამუშაო ძალამ (ადამიანურმა კაპიტალმა) - 18.8%. ზოგადად, ქვეყნის საინვესტიციო შესაძლებლობები იყო:

$$I (\text{ინვესტიციის მოცულობა}) (2001-2020) = 0.22 \cdot 4.0\% + 0.488 \cdot 10.0\% + 0.292 \cdot 18.8\% = 11.3\%.$$

სტატისტიკური ეკონომისტები ჩვეულებრივ ითვლიან ისეთ მნიშვნელოვან მაჩვენებელს, როგორც არის შეფარდება I/GDP, მაგრამ ის აჩვენებს ინვესტიციების მასშტაბებს ეკონომიკაში როგორც მთელში (რაც ძალიან მნიშვნელოვანია მაკროეკონომიკის თვალსაზრისით) და არა ფაქტორულად. მეოცე საუკუნის პირველ ორ ათწლეულში (2001-2020 წწ.) საქართველოს მთლიანი სამამულო პროდუქტის საინვესტიციო მოცულობა საშუალოდ 8,9%-ს შეადგენდა. ამასთან, მას მაქსიმალური მნიშვნელობა ჰქონდა 2007 წელს (17,3%); 2001 წელს მისი დონე არ აღემატებოდა 3,4%-ს, ხოლო 2020 წელს, პანდემიისა და მსოფლიო მასშტაბით ბიზნეს აქტივობის შემცირების გამო, ის მხოლოდ 3,9% შეადგენდა - წინა წელთან შედარებით).****

ბუნებრივად ჩნდება კითხვა: როგორი უნდა იყოს ქვეყნების ოპტიმალური საინვესტიციო შესაძლებლობები? ამ კითხვაზე პასუხი საკმაოდ რთულია ვინაიდან: პირველ რიგში, ეკონომიკური პროცესების ერთგვაროვნების და მრავალფეროვნების გამო; მეორეც, სახელმწიფოს საფინანსო-ეკონომიკური პოლიტიკის შინაარსის და მიმართულების; მესამე, მსოფლიო ეკონომიკის საბაზრო კონიუნქტურის გამო.

აქ პირობითად შეიძლება საწარმოო შესაძლებლობათა ფენომენი (მრუდი) და აი რატომ: ეკონომიკის ზედა წერტილი მიუწვდომელია. მისი მიღწევა შესაძლებელია ინვესტიციების (როგორც შიდა, ასევე გარე) ზრდის პირობებში, მაგრამ ამან შეიძლება გამოიწვიოს როგორც ეკონომიკის გადახურების, ასევე კორუფციის მოვლენები). და აქ ჩნდება კითხვა: რამდენად ადეკვატურია ამ პროცესისთვის ეკონომიკის შესაძლებლობები (მისი ფუნქციონირების ფაქტორები)?

ინვესტიციატევადობის მაჩვენებელი შეიძლება გამოვიყენოთ ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ანალიზისას, მაგრამ რადგან ეკონომიკურ ზრდაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სხვა ფაქტორები - ქვეყანაში პოლიტიკური სტაბილურობიდან დაწყებული, საბაზრო პირობებით (როგორც შიდა, ასევე გარე) დამთავრებული. ამ კუთხით მაჩვენებელია კორელაციის ცვალებადობა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მთლიან სამამულო პროდუქტთან (მსპ) მიმართებაში გამოთვლილ ინვესტიციატევადობასა და თავად მსპ-ს ზრდის ტემპს შორის. ასე, 2001 წლიდან 2020 წლამდე პერიოდისთვის ის (სხვაობა ამ მაჩვენებლებს შორის) მერყეობდა - 3.0%-დან 2003 წელს 10.1%-მდე 2020 წელს.

**** გამოთვლები შესრულდა ქუთაისის უნივერსიტეტის პროფესორის იოსებ არჩვაძის მიერ.

რის საფუძველზე მიიღება საინვესტიციო გადაწყვეტილებები? ინტუიციის? ეკონომიკაში ფსიქოლოგიურ ფაქტორზე? ან ირაციონალურ ქცევაზე დაყრდნობით? (Акерлофф Дж., Шиллер Р. 2010). ვფიქრობ, რომ ნაწილობრივ, დიახ. ინვესტიცია, ხომ ეკონომიკაში სუბიექტური ფაქტორის მოქმედებაცაა (მთავრობა, კომპანიები, შინამეურნეობები).

აღსანიშნავია, რომ როგორც საბჭოთა ეკონომიკურ ლიტერატურაში, ასევე პრაქტიკაში გამოიყენებოდა მაჩვენებლები – კაპიტალის ინტენსივობა და კაპიტალის უკუგება (Экономическая энциклопедия. Политическая экономия. 1975). მაგრამ უნდა აღინიშნოს ორი გარემოება: ა) ეკონომიკის საბჭოთა მოდელი გულისხმობდა ერთიან ქვეყანას, ე.წ. ერთიან სახალხო მეურნეობრივ კომპლექსს, როდესაც ძირითადი საშუალებები (კაპიტალი) იქმნებოდა ცენტრალიზებული დაგეგმვის საფუძველზე; ბ) ფონდები კი იყო სახელმწიფოს საკუთრებაში. აქ არ შევხები ამ ქონების გამოვლენის ფორმებს, რადგან ეს ცალკე თემაა და სცილდება სტატიის ფარგლებს, მით უმეტეს, რომ ძალიან ხშირად, როგორც ეკონომისტები, ისე იურისტები ერთმანეთში ურევენ ქონების ეკონომიკურ და სამართლებრივ ასპექტებს. ამასობაში სიმართლე, როგორც ყოველთვის, შუაშია: იურიდიული ასპექტი - ვის რა ეკუთვნის, ეკონომიკური - როგორია მატერიალური შედეგი და როგორ ნაწილდება ის.

ეკონომიკის გადახურების შესახებ

როდესაც ადგილი აქვს ეკონომიკის გადახურებას, ზოგიერთ მწარმოებელს (ფირმას) არ შეუძლია ყველა იმ საქონლის მიწოდება, რომელსაც მომხმარებელი ითხოვს. ამან შეიძლება გამოიწვიოს ფასების ზრდა უფრო სწრაფად, ვიდრე სხვაგვარად იქნებოდა. ეკონომიკის გადახურებამ ასევე შეიძლება აიძულოს შინამეურნეობები და ფირმები ზედმეტად ოპტიმისტურად შეხედონ მათი მომავალი შემოსავლის პერსპექტივებს, რის გამოც ისინი აიღებენ დიდ ვალებს. ეკონომიკის გადახურება რეალური საფრთხეა არასტაბილური ეკონომიკის მქონე ქვეყნებისთვის, განვითარებადი (გარდამავალი) ეკონომიკების, ასევე მაღალი სპეციალიზაციის მქონე რეგიონებისთვის, როდესაც მშპ-ის ზრდა ზედიზედ 2-3 წლის განმავლობაში 8-12 პროცენტია. საშიშროება ის არის, რომ თუ ზრდის ტემპები ძალიან მაღალია, ამა თუ იმ მიზეზით, რომელიც არ არის დაკავშირებული წარმოებასთან, შეიძლება შეიქმნას სიტუაცია, როდესაც გაუარესდება მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები (მაგალითად, ინფლაცია). საქართველოში შეიძლება შეიქმნას მძიმე ვითარება, როდესაც წინა წლების ჩამორჩენის დასაძლევად, საჭირო გახდება მაღალი ეკონომიკური ზრდა, მაგრამ, მეორე მხრივ, ამ ზრდამ შეიძლება ხელი შეუწყოს ასევე ეკონომიკის გადახურებას (overheating).

ეკონომიკის გადახურების სიტუაციაში ეკონომიკური ზრდის ტემპი ხდება ფეთქებადი, უკონტროლო, კერძო და საჯარო სექტორის ყველა რესურსის შთანთქმის შემდეგ ის უახლოვდება იმ ხაზს, რომლის მიღმა შემდგომი მდგრადი ზრდა ამოწურავს თავის თავს და დაიწყება რეცესია. ეკონომიკის გადახურებას წინ უძღვის ზრდის გადაჭარბებული დაფინანსება, ზედმეტად დაკრედიტება, ეკონომიკაში სახელმწიფო სახსრების გადაჭარბებული ინვესტიცია, სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი სარისკო პროპორციებს იძენს, ინფლაცია, საგარეო სავაჭრო ბალანსის დირეზული სულ უფრო და უფრო ნეგატიურ კონტექსტში გადადის ან მკვეთრად მცირდება. ეკონომიკური აგენტები, რომლებიც განჭვრეტენ რეცესიის მოახლოებას, ამჯობინებენ ინვესტირებას ეკონომიკის ისეთ სექტორებში (მაგალითად, უძრავ ქონებაში), ვიდრე ფინანსურ ინსტრუ-

მენტებში (ობლიგაციები, აქციები და ა.შ.). ეკონომიკის გადახურების სიმპტომებს შორის ბევრი ეკონომისტი, ფინანსისტი ხაზს უსვამს გადაჭარბებულ ინვესტიციას ეკონომიკურ ფონდებში (საქონელი და აღჭურვილობა, მომსახურება, კაპიტალი, რომელიც გამოწვეულია ნასესხები ფულის დაბალი ფასით (ცენტრალური ბანკის საპროცენტო განაკვეთები), ან მაღალი სამომხმარებლო მოთხოვნით, ან საერთაშორისო ბაზრის პირობებით (ფასის პირობები), ან სპეკულაციური ბუმით, რომელიც გამოწვეულია ახალი საინვესტიციო შესაძლებლობებით მთლიანად ეკონომიკაში ან ცალკეულ დარგებში. ეკონომიკის გადახურებას შეიძლება თან ახლდეს ინფლაციაც და დეფლაციაც (მატერიალური საქონლისა და მომსახურების მიწოდების ზრდის გამო). როგორც წესი, მას (გადახურებას) თან ახლავს ეკონომიკური ზრდის მაღალი (საშუალოზე საკმაოდ მაღალი) ტემპები, სასაქონლო და საფონდო ბაზრების ზრდა, საკრედიტო ფულის ზომიერი ან დაბალი ფასი. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეკონომიკის გადახურება გამოწვეულია საკრედიტო ბაზარზე სახელმწიფოს გადაჭარბებული გავლენით ცენტრალური ბანკის მეშვეობით. ამ პირობებში სახელმწიფოს მიერ მონეტარული პოლიტიკის დაგეგმვა საბაზრო პირობებში ვერ ასახავს ეკონომიკური განვითარების საჭიროებას და ტენდენციებს, რაც იწვევს ბანკის საპროცენტო განაკვეთზე ფოკუსირებული მეწარმეების მიერ კაპიტალის ზედმეტ ინვესტიციას და ფიზიკური პირების მიერ ჭარბ მოხმარებას, რომლებიც ასევე ყურადღებას ამახვილებენ საპროცენტო განაკვეთებზე. და ბოლოს, ეკონომიკის გადახურებას შეიძლება მოჰყვეს ეკონომიკური რეცესია, უმუშევრობა და მოსახლეობის ცხოვრების დონის დაცემა. ხოლო ეს უკანასკნელი ამცირებს შინამეურნეობის შემოსავლის დაზოგილ ნაწილს, რაც თავისთავად წარმოადგენს ეკონომიკაში ინვესტიციის წყაროს.

ეკონომიკის გადახურებამ ასევე შეიძლება ხელი შეუწყოს ინვესტიციის გადაჭარბებულ მოცულობას ყველა უარყოფითი შედეგით. ამიტომ სახელმწიფოს საინვესტიციო პოლიტიკა უნდა იყოს მიმართული ეკონომიკის ზრდისა და ინვესტიციების მოცულობის დაბალანსებაზე.

ეკონომიკაში კორუფციის შესახებ

კორუფცია არის „ქრთამის გამოყენება პოლიტიკოსებზე, საჯარო მოხელეებსა და სხვა ოფიციალურ პირებზე ზემოქმედების მიზნით“ (A Dictionary of Economics. John Black, 1977). კორუფცია ეკონომიკაში ეხება სახელმწიფოს ბოროტად გამოყენებას კერძო სარგებლობისთვის და მის ეკონომიკურ გავლენას საზოგადოებაზე. კორუფციის მაღალი დონის მქონე ეკონომიკებს არ შეუძლიათ ისე აყვავება, როგორც კორუფციის დაბალი დონის მქონე ეკონომიკას. კორუმპირებული ეკონომიკა ასევე ვერ ფუნქციონირებს გამართულად, რადგან ეკონომიკის ბუნებრივ კანონებს არ შეუძლია თავისუფლად ფუნქციონირება. ამის შედეგად, კორუფცია, მაგალითად, იწვევს რესურსების არაეფექტიან განაწილებას, ცუდ განათლებას და ჯანდაცვას ან ჩრდილოვანი ეკონომიკის არსებობას, რომელიც მოიცავს არალეგალურ ქმედებებს, ისევე როგორც დაურეგისტრირებელ შემოსავალს ლეგალური საქონლისა და სერვისის წარმოებიდან, რომლებისთვისაც გადასახადები უნდა იქნას გადახდილი, მაგრამ არ გადაიხდება (How Corruption Affects Emerging Economies, 2019).

ინვესტორები, როგორც წესი, ეძებენ სამართლიან კონკურენტულ ბიზნეს-გარემოს, ამიტომ ისინი უმეტესწილად თავს არიდებენ ინვესტირებას ისეთ ქვეყნებში, სადაც კორუფციის მაღალი დონეა. კვლევები აჩვენებს, რომ ქვეყანაში კორუფციის დონესა და მისი გარემოს კონკურენტ-

უნარიანობის საზომებს შორის დადებით კავშირს (The Institutional Economics of Corruption and Reform: Theory, evidence and policy, 2009).

კორუფცია წარმოშობს ეკონომიკის არაეფექტიანობას, რამაც შეიძლება ნეგატიური გავლენა იქონიოს წარმოების დონეზე. როგორც; პაულო მაუროს 1995 წლის კვლევა (How Corruption Affects Emerging Economies, 2019) აჩვენებს, კაპიტალის დაგროვება, ინვესტიციის სახით, უარყოფითად კორელირებს კორუფციასთან, განსაკუთრებით პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებთან (Wei, Shang-Jin, 2000).

კორუფცია გლობალური ფენომენია, რომელიც იწვევს სიღარიბეს, ხელს უშლის განვითარებას, განდევნის ინვესტიციებს. ის ასევე ასუსტებს სასამართლო და პოლიტიკურ სისტემებს, რომლებიც უნდა მუშაობდნენ საზოგადოებრივი სიკეთისთვის. გასაკვირი არ არის, რომ კანონის უზენაესობა სუსტდება და ხალხის ხმა არ ისმის, მოქალაქეების ნდობა სახელმწიფო მოხელეებისა და ეროვნული ინსტიტუტების მიმართ კლებულობს.

საზოგადოებაში კორუფციის პრობლემა მრავალშრიანი, მრავალდონიანია (სექტორული და ტერიტორიული დონეები). ჩვენს სტატიაში ვაძლევთ ეკონომიკაში წარმოქმნილი კორუფციის ანალიზს (გადასახადების გადაუხდელობის ჩათვლით) (Shevardnadze K., Chechelashvili R., Chocheli V., Khaduri N. 2000), კერძოდ, კორუფციას, რომელიც გამოწვეულია ინვესტიციების დიდი მოცულობის შემოდინებით. თუმცა არის კორუფციის სხვა დონეებიც - სხვადასხვა ორგანიზაციებში (მაგალითად, საბანკო სექტორში) და ა.შ.

კორუფციის დონის (მისი აღქმის) მიხედვით საქართველო 145 ქვეყანას შორის 45-ე ადგილზეა. სიტყვა აღქმა ეხება გამოკითხულ პირთა სუბიექტურ აზრს (და ძალიან პირობითია). ამავე დროს, რა თქმა უნდა, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლებში მკაფიოდ არის განსაზღვრული ამ ფენომენის კონკრეტულ ფაქტებზე სასჯელის დონე და, რა თქმა უნდა, ყველაფერს სასამართლო წყვეტს.

სახელმწიფოს საინვესტიციო პოლიტიკის შესახებ

ცნობილია, რომ მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა გულისხმობს ხელისუფლების ქმედებებს ობიექტური ეკონომიკური კანონების მოთხოვნების განსახორციელებლად. ამავე დროს, შეიძლება იყოს გარკვეული განსხვავება ამ კანონების არსსა და გამოვლინების ფორმას შორის. ეკონომიკური პოლიტიკა ასევე არის პრიორიტეტებისა და არჩევანის საკითხი, იმის გათვალისწინებით, რომ ეკონომიკური პრობლემები მოითხოვს ურთიერთსაწინააღმდეგო გადაწყვეტილებებს, (მაგალითად, ინვესტიციები ინვესტორის თვალსაზრისით, ეს ერთია და მთავრობის თვალსაზრისით, სხვა რამაა. ამ კონტექსტში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საინვესტიციო პოლიტიკა, როგორც მისი ორგანული ნაწილი.

საინვესტიციო პოლიტიკა, ამერიკელი პროფესორის უილიამ შარპის (1990 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატი) მიხედვით, საინვესტიციო პროცესის განუყოფელი ნაწილია, ინვესტორის მიზნების განსაზღვრის და მისი პრეფერენციების ჩათვლით მოსალოდნელ ანაზღაურებასა და რისკს შორის (Уильям Ф.Шарп, Гордон Дж. Александер, Джеффри В. Бейли, 2016). საინვესტიციო პოლიტიკის ელემენტებია: აქტივების სახეები, რომლებშიც ინვესტორი ახორციელებს ინვესტიციას; საინვესტიციო პორტფელის მართვის აქტივობის ხარისხი; არჩევანი, როგორც ინვესტიციის მიზანი - შემოსავლის გამომუშავება ან აქტივების ღირებულების ზრდა (Ibid - იქვე).

სახელმწიფოს საინვესტიციო პოლიტიკა არის ურთიერთდაკავშირებული მიზნებისა და

ლონისძიებების ერთობლიობა ქვეყნის ეკონომიკაში და მის ცალკეულ სფეროებში და დარგებში ინვესტიციების საჭირო დონისა და სტრუქტურის უზრუნველსაყოფად, ეკონომიკის ყველა ძირითადი აგენტების: მოსახლეობის, მეწარმეების და ა.შ., საინვესტიციო აქტივობის გაზრდის მიზნით. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ინვესტიციები ქვეყნის, როგორც მთელის, თვალსაზრისით ინვესტიციები მიმართულია გაცვეთილი სამრეწველო, ადამიანური ან ბუნებრივი კაპიტალის შესაცვლელად ან ახლის შესაქმნელად. სახელმწიფოს საინვესტიციო პოლიტიკა უნდა იყოს მიმართული ინვესტიციების მოზიდვაზე ეკონომიკის ინოვაციურ დარგებში და მის ფარგლებს გარეთ (მეცნიერება, ბიოტექნოლოგია, არქიტექტურა, კომპიუტერები, ავტომობილები, გარე სამყაროსთან ურთიერთქმედება, ეკოლოგია, მედიცინა, რობოტეხნიკა).

საწარმოს საინვესტიციო პოლიტიკა (მიკრო დონე) საწარმოს ეკონომიკური და ფინანსური სტრატეგიის ნაწილია. იგი მოიცავს მისი რეალური და ფინანსური ინვესტიციების ყველაზე ეფექტური ფორმების არჩევას და განხორციელებას, რათა უზრუნველყოს მისი განვითარების მაღალი ტემპები და მისი საბაზრო ღირებულების მუდმივი ზრდა. ინვესტიციებმა ხელი უნდა შეუწყოს კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებას, რათა იქნას მოპოვებული საკუთარი ნიშა როგორც საგარეო, ისე შიდა ბაზარზე და ამისთვის აუცილებელია მინიმუმ სამი პირობის დაკმაყოფილება: ა) პროდუქციის მოცულობა; ბ) პროდუქციის ხარისხი; გ) პროდუქციის ერთეულის ფასი. პროდუქციის მოცულობის ზრდა შეიძლება მიღწეული იყოს დამატებითი ინვესტიციების ჩართვით (ძირითადი კაპიტალი, ინვესტიციები, ადამიანური კაპიტალი); პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესება საბაზრო კონკურენციაზე დამოკიდებული (პროტექციონისტული პოლიტიკის უარყოფა); ფასი, თავის მხრივ, დამოკიდებულია პირველ ორ ფაქტორზე - რაც უფრო დიდია პროდუქციის მოცულობა, მით უფრო დაბალია ყოველი შემდგომი პროდუქტის ღირებულება (მასშტაბის ეფექტი) და, შესაბამისად, ფასი, რომელიც განსაზღვრავს მოგებას (მიკრო დონეზე). რაც შეეხება მაკრო ასპექტს, ის საბოლოოდ გავლენას ახდენს მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკის ეფექტურობაზე.

ცნობილია, რომ ბაზრის ფუნდამენტური გაურკვევლობა განაპირობებს ხელისუფლების მარეგულირებელი ფუნქციის გაძლიერების აუცილებლობას სხვადასხვა ინსტრუმენტების (პირველ რიგში, საგადასახადო პოლიტიკის) გამოყენებით. რაც შეეხება ეკონომიკურ პოლიტიკას, რომელიც უნდა განხორციელდეს ოპტიმალური საინვესტიციო პოლიტიკის მიზნით. ასევე, შეიძლება ვისაუბროთ გარკვეულ დივესტიციაზე, რაც ინვესტიციის საპირისპიროა. დივესტიცია (ინგლ. divestment, divestiture) კაპიტალის ინვესტიციების გატანაა, აქტივების ნაწილის ან მთელი კომპანიის გაყიდვაა. დივესტიციის შემთხვევაში, აქტივების გაყიდვიდან მიღებული შემოსავლები, როგორც წესი, აღემატება მომავალ ფულად ნაკადებს მათი შემდგომი ფუნქციონირებიდან (ცნობილი მაგალითია ფინური ჯგუფი Nokia, რომელმაც 90-იანი წლების დასაწყისში გაყიდა ქვედანაყოფები, რომლებიც არ ეხებოდან ტელეკომუნიკაციას). ეს ჩვეულებრივ გამოიყენება ფირმების, კომპანიების დონეზე ანუ მიკროეკონომიკის დონეზე, მაგრამ ვფიქრობ, რომ ეს ინსტრუმენტი შეიძლება გამოყენებულ იქნას მაკროეკონომიკის, ანუ მთელი ქვეყნის დონეზეც. როგორ? სახელმწიფოს მიერ გატარებული იგივე საგადასახადო პოლიტიკით: უზრუნველყოს ქვეყნის მიერ ყველაზე ხელსაყრელი მოპყრობა იმ ინვესტორების მიმართ, რომლებიც ინვესტიციებს განხორციელებენ ისეთ დარგებში, რომელთა განვითარებითაც სახელმწიფო არის დაინტერესებული. შეიძლება შემედავოთ: ზემოთ მოცემულ პარაგრაფში მე ვაცხადებდი, რომ უარი უნდა ეთქვას პროტექციონისტულ ზომებს პროდუქციის ხარისხის

გაუმჯობესების მიზნით; მაგრამ ამ შემთხვევაში გვაქვს განსაკუთრებული გარემოება - როდესაც სახელმწიფო დაინტერესებულია ოპტიმალური, და არა მაქსიმალური, ინვესტიციების მოზიდვით. ამიტომ აქ შეიძლება გამონაკლისის გაკეთება (გავიხსენოთ ცნობილი აფორიზმი "არ არსებობს წესები გამონაკლისის გარეშე" - ყველა წესს აქვს თავისი გამონაკლისი - რომელი სტოიკოსი ფილოსოფოსის სენეკას გამონათქვამი).

დასკვნის მაგიერ

ამ სტატიის დაწერის იდეა შედარებით ცოტა ხნის წინ გამიჩნდა, როგორც სახელმწიფოს, ისე ეკონომიკის მეცნიერთა მხრიდან ინვესტიციების მაქსიმალური ოდენობის გაზრდის მნიშვნელობის გამო (მასმედიის წარმომადგენლებიც განზე არ იდგნენ). ამავე დროს, მთავარ პრობლემას ვხედავთ საქართველოსთვის ეკონომიკის შესაბამის სექტორებში - არა მაქსიმალური, არამედ ოპტიმალური ინვესტიციების მოზიდვაში, ინოვაციური მიდგომის გათვალისწინებით. ამიტომაც სტატიაში შემოთავაზებულია ინვესტიციატევადობის მაჩვენებელი, რომელიც, ჩვენი აზრით, სახელმწიფომ უნდა გაითვალისწინოს ქვეყნის საინვესტიციო პოლიტიკის შემუშავებასა და გატარების დროს.

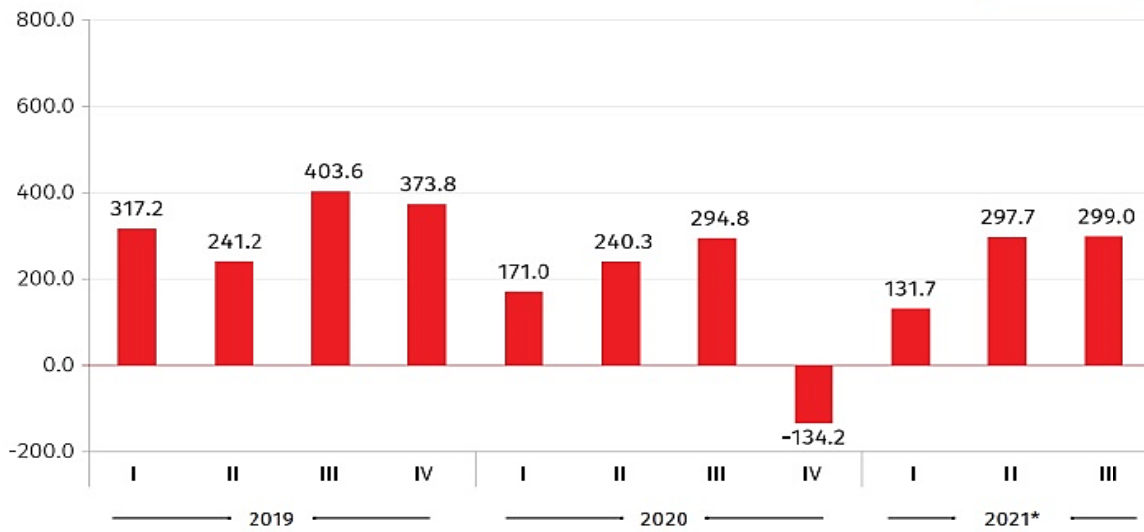
სტატიის დანართში მოცემულია საქართველოს ეკონომიკაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI - პუი) დინამიკის ამსახველი დიაგრამები.

ლიტერატურა:

1. A Dictionary of Economics (1997) John Black. Oxford New York. Oxford University Press. P.251;
2. Папава Владимир. (1993) Государство, рынок и экономика. Препринт. Академия Наук Грузии. Институт экономики им. П. Гугушвили. – 36 С.;
3. J. M.Keynes „The GENERAL THEORY of Employment Interest and Money“. New York Harcourt, Brace and Company, 1936; в русском переводе с.116-120;
4. Акерлофф Дж., Шиллер Р. (2010) Spiritus Animals. М., С.177;
5. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия (1975) М., том 2. С.118-119; та же энциклопедия (1980) М., том 4. С. 314-316;
6. A Dictionary of Economics (1977) John Black. Oxford New York. Oxford University Press. P.93;
7. How Corruption Affects Emerging Economies. In: Investopedia (19.05.2019) [cit.2020-03-21]; Ibid.;
9. The Institutional Economics of Corruption and Reform: Theory, evidence, and policy. Cambridge University Press (2009) ISBN 978-0-521-87275-1;
10. The Quarterly Journal of Economics (1995) Volume 110, Issue 3, August, pp. 681-712, <https://doi.org/10.2307/2946696>;
11. Wei, Shang-Jin (2000) “How taxing is corruption on international investors?”. Review of economics and statistics. 82.1: pp.1-11;
12. Shevardnadze K., Chechelashvili R., Chocheli V., Khaduri N. (2000) PAPA VA INDEXES OF TAX CORRUPTION. Publisher “Company Imperial” Ltd. Tbilisi. – pp.31-47;
13. Уильям Ф. Шарп, Гордон Дж. Александер, Джефффри В. Бейли (2016) Инвестиции. М.: Изд-во Инфра -М., С.780-789;

FDI IN GEORGIA IN 2019-2021
(MILLION US DOLLARS)

CHART №1

*Preliminary data.

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

TABLE №2

DYNAMICS OF FDI IN GEORGIA
(MILLION US DOLLARS)

YEAR	I	II	III	IV	TOTAL
2006	145.2	318.0	332.4	375.5	1 171.2
2007	330.8	375.3	470.6	588.0	1 764.7
2008	540.1	607.7	136.1	291.3	1 575.2
2009	114.5	178.3	179.1	194.9	666.8
2010	176.1	211.5	236.8	241.2	865.6
2011	222.6	273.1	309.1	329.2	1 134.0
2012	312.4	248.0	220.5	267.3	1 048.2
2013	291.8	224.1	271.6	251.6	1 039.2
2014	331.9	217.6	749.5	538.0	1 837.0
2015	343.4	493.2	531.1	361.0	1 728.8
2016	392.9	452.6	507.8	300.6	1 654.0
2017	413.3	396.6	635.4	535.4	1 980.8
2018	329.3	408.1	367.2	212.4	1 317.1
2019	317.2	241.2	403.6	373.8	1 335.8
2020	171.0	240.3	294.8	-134.2	572.0
2021*	131.7	297.7	299.0		728.4

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

TABLE №3

FDI IN GEORGIA BY COMPONENTS IN 2019-2021
(MILLION US DOLLARS)

	2019				TOTAL	2020				TOTAL	2021*		
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III
TOTAL	317.2	241.2	403.6	373.8	1 335.8	171.0	240.3	294.8	-134.2	572.0	131.7	297.7	299.0
of which:													
Equity	109.6	154.0	268.7	171.6	704.0	42.1	130.3	93.1	-236.8	28.7	28.4	38.4	16.8
Reinvestment of earnings [^]	123.3	88.5	239.0	184.2	635.1	114.6	133.7	123.2	129.0	500.5	72.0	247.9	293.3
Debt instruments ^{^^}	84.2	-1.3	-104.1	17.9	-3.2	14.3	-23.7	78.5	-26.4	42.8	31.3	11.4	-11.0

*Preliminary data.

[^] Reinvestment of earnings - difference between profit/loss and dividends.

^{^^} Debt instruments- includes trade credits and loans.

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

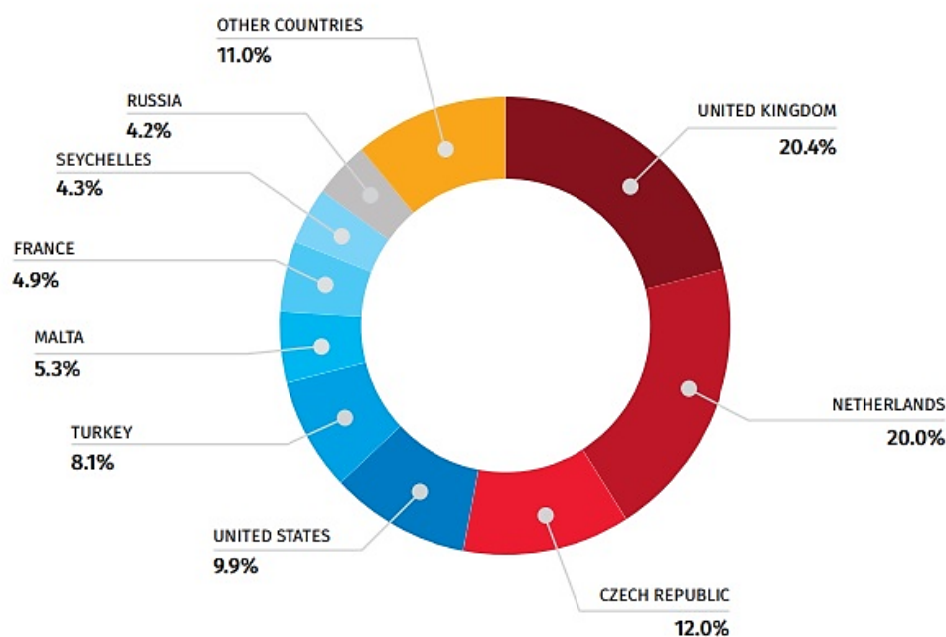
TABLE №4

MAJOR INVESTOR COUNTRIES BY Q3 2021
(MILLION US DOLLARS)

	2019				TOTAL	2020				TOTAL	2021*		
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		I	II	III
TOTAL	317.2	241.2	403.6	373.8	1 335.8	171.0	240.3	294.8	-134.2	572.0	131.7	297.7	299.0
of which:													
United Kingdom	56.8	-22.3	81.1	121.3	236.9	72.0	59.2	115.2	56.6	303.0	88.4	121.8	60.9
Netherlands	-81.8	65.9	49.6	54.4	88.1	21.7	68.8	90.5	19.6	200.7	5.6	41.0	59.8
Czech Republic	-11.7	13.6	13.0	2.6	17.6	-3.0	0.1	5.7	-9.8	-7.0	14.1	30.9	36.0
United States	21.4	27.3	40.7	26.2	115.6	30.7	22.6	26.2	18.9	98.4	-59.8	0.4	29.6
Turkey	69.0	51.1	-20.6	74.7	174.2	13.9	26.2	-3.6	42.6	79.0	28.9	22.4	24.2
Malta	-35.4	8.0	15.9	12.7	1.2	10.2	19.3	4.5	11.9	45.9	-11.9	8.8	15.8
France	2.0	3.7	5.6	8.8	20.1	0.2	1.8	1.4	8.4	11.8	1.0	3.0	14.5
Seychelles	0.3	0.5	1.6	0.7	3.1	0.7	-1.5	0.1	-0.2	-0.9	1.6	2.4	13.0
Russia	7.0	7.5	24.7	16.0	55.2	14.1	7.0	8.3	9.8	39.2	32.0	8.8	12.5
Other countries	289.6	86.0	192.0	56.3	623.9	10.4	36.9	46.6	-292.0	-198.2	31.8	58.1	32.8

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

FDI BY MAJOR INVESTOR COUNTRIES IN Q3 2021*

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

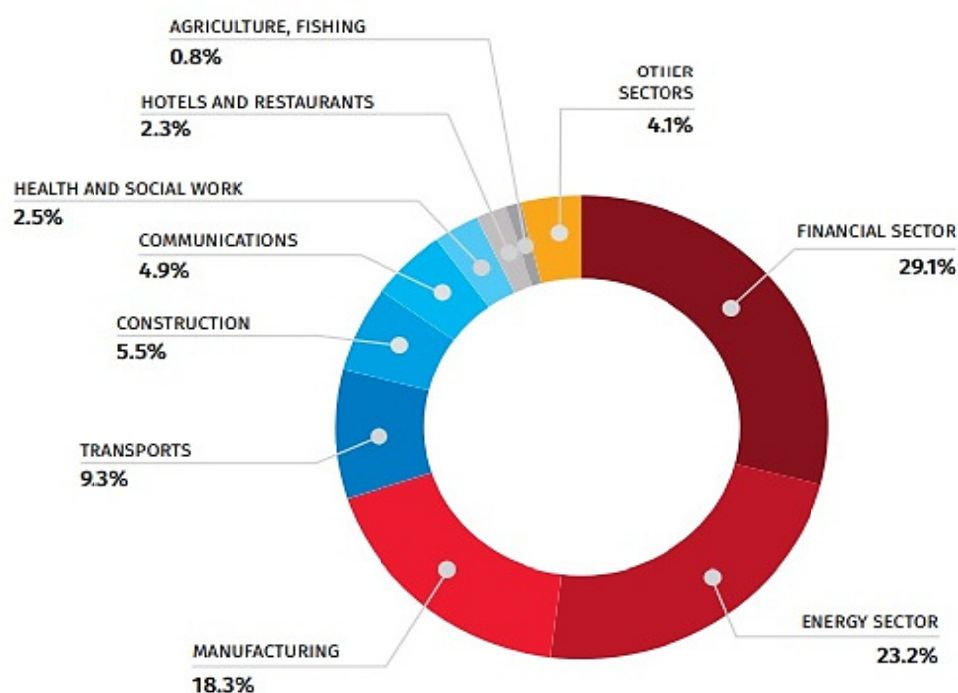
TABLE №5

FDI BY ECONOMIC SECTORS IN 2019-2021 (MILLION US DOLLARS)

	2019					TOTAL	2020				TOTAL	2021*		
	I	II	III	IV	I		II	III	IV	I		II	III	
TOTAL	317.2	241.2	403.6	373.8	1 335.8	171.0	240.3	294.8	-134.2	572.0	131.7	297.7	299.0	
of which:														
Financial sector	48.1	-24.3	106.5	141.8	272.1	96.6	79.5	129.8	98.4	404.4	98.0	139.3	87.1	
Energy sector	71.2	87.9	49.4	52.9	261.4	-23.4	31.4	34.4	-50.1	-7.8	40.8	65.5	69.3	
Manufacturing	25.3	41.3	50.8	0.0	117.3	5.3	15.9	29.0	-14.6	35.5	26.3	50.2	54.8	
Transports	27.9	17.6	14.7	-5.2	55.0	7.9	3.7	-4.8	6.1	12.8	-5.1	-18.2	27.9	
Construction	4.9	7.8	-11.5	44.8	46.0	-0.5	22.9	-12.7	23.6	33.3	2.1	-3.0	16.5	
Communications	16.2	4.8	17.3	33.7	72.1	13.2	11.2	15.4	10.1	49.9	-68.7	-5.0	14.5	
Health and social work	2.0	7.7	1.8	7.2	18.8	6.3	-1.1	1.6	3.7	10.6	12.0	5.4	7.5	
Hotels and restaurants	57.8	21.8	36.7	7.0	123.4	7.4	-6.1	1.5	-252.4	-249.5	-0.9	-1.5	6.9	
Agriculture, fishing	1.5	1.2	1.2	2.3	6.3	-3.7	5.0	-1.3	-1.8	-1.8	0.8	2.2	2.3	
Other sectors	62.3	75.3	136.6	89.3	363.4	62.0	77.9	101.9	42.9	284.6	26.3	62.8	12.1	

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

FDI BY MAJOR ECONOMIC SECTORS IN Q3 2021*

Source: National Statistics Office of Georgia <https://www.geostat.ge/en> (last seen 9.12.2021)

Investment Capacity of the Country Economy (on the Example of Georgia)

Teimuraz Beridze

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

SUMMARY

The article discusses the factors of the functioning of the economy - land, capital, labor. Particular attention is paid to the issues of investment in these factors and their capacity. The idea of measuring the investment intensity of the country's economy is proposed – in qualitative and quantitative terms. In the first case, we are talking about the content of investments in industry, agriculture, construction, financial services, non-manufacturing, etc., in the second case, about the volume of these investments. The hypothesis is put forward that excessive investment in the country's economy can cause the economy to overheat, as well as contribute to the emergence of corruption in society and the economy, which slows down its economic growth. The so-called “production possibilities curve” can conditionally act as a limiter of excessive investments in the economy. The upper point located outside the curve of production capabilities (inaccessibility) can be conditionally considered a point indicating the inexpediency of excessive investment.